

A Kúria a dr. Koncz Krisztina ügyvéd és a dr. Mester Csaba ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Rácz Mária ügyvéd által képviselt alperes ellen szerződés módosítása iránt a Miskolci Törvényszék előtt 13.G.40.139/2014. szám alatt folyamatban volt, és a Debreceni Ítéltábla Gf.IV.30.153/2015/7. számú ítéletével befejezett perében a felperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperes részére 15 nap alatt 500.000 (Ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A peres felek 2000. június 01-én „Konszignációs raktár megállapodás” címet viselő szerződést kötöttek. Abban állapodtak meg, hogy a felperes a tulajdonát képező, a szerződés mellékletében meghatározott termékeket – az ott meghatározott mennyiségben, választékban és áron – biztosítja, az alperes pedig vállalta, hogy a termékeket idegen készletként a saját felelősségére tárolja és kezeli. Az alperes jogosult volt a készlet folyamatos felhasználásra, amelyet megfelelő módon bizonylatolnia kellett. A felhasznált termékek tekintetében a feleknek a tárgyhót követő hónap 5. napjáig kellett egymással elszámolniuk.

A szerződésben a felperes a készlet tényleges felhasználása, illetőleg az alperes bejelentett igénye alapján vállalta a készletek határidőre történő feltöltését azzal, hogy az e feladattal kapcsolatos valamennyi költség – a szállítás kivételével – őt terheli. A szerződés szerint az alperes a termékek tulajdonjogát a készletből történő kivételezéssel szerezte meg. Ármódosításra csak a felek között létrejött konszenzus alapján volt lehetőség. A szerződést rendes felmondással bármelyik fél írásban 30 napos határidővel volt jogosult felmondani.

A szerződés 2010. évi módosítása eredményeként az alperes szerződéses kötelezettségvállalása kiegészült azzal, hogy a 2010. május 01. után megrendelt és leszállított termékeket a leszállítás napjától számított 9 hónapon belül vállalta felhasználni.

A szerződés alapján a felperes - az alperes igényeinek megfelelően - alkatrészeket gyártott le, azok felhasználása pedig az alperes részéről kezdetben folyamatos volt, majd lecsökkent, így nagy mennyiségű árukészlet halmozódott fel. A 2010. május 01. előtt legyártott készletek felhasználásáról a felek megállapodni nem tudtak.

A felperes kereseti kérelmében elsődlegesen azt kérte, hogy a bíróság módosítsa a peres felek között létrejött szerződést akként, hogy az alperes köteles az általa 2010. május 01. napja előtt megrendelt és átvett termékek raktárból történő kivételezésére és a szerződés szerinti ellenértékük megfizetésére. Arra hivatkozott, hogy az alperesnek a járműparkja lecserélésére vonatkozó egyoldalú gazdasági döntése olyan nagy súlyú körülményváltozásnak minősül, ami a lényeges jogos érdekét sérti. Másodlagosan biztatási kár jogcímén 26.063.954 forint és járulékai megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság a felperes mindkét jogcímen előterjesztett keresetét elutasította. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A jogerős ítélet értelmében a szerződés bíróság általi módosításának jogszabályban körülírt feltételei nem állnak fenn. A felek tartós jogviszonyában ugyanis a szerződéskötést követően olyan körülményváltozás nem következett be, ami okozati összefüggésben állt a felperesnek a raktárkészlet felhalmozódásában megnyilvánuló érdeksérelmével. A raktárban elhelyezett készlet felhasználását a felek a szerződésben az alperes számára kötelezettségként nem írták elő. A jogerős ítélet értelmében az olyan körülményváltozás, amelynek bekövetkeztével a szerződő feleknek - kellő körültekintés mellett - már a szerződés megkötésekor is számolniuk kellett, nem alapozza meg a szerződés bíróság általi módosítását. A felek közötti szerződést nem lehet szállítási szerződésnek tekinteni, ugyanis a szerződésből hiányzik az alperes kötelezettségének a kimondása a raktárban elhelyezett árukészlet felhasználására, megvásárlására, amely a szállítási szerződésnek az egyik leglényegesebb eleme.

A bíróság jogerős ítélete szerint alaptalan a felperes biztatási kár megtérítése iránti igénye is, mivel a biztatási kár megtérítésére csak akkor kerülhet sor, ha a felek között polgári

jogi szerződés nem jött létre. A másodfokú bíróság a felek között olyan atipikus szerződés létrejöttét állapította meg, amelyben a letéti és az adásvételi szerződés elemei keverednek. E szerződéses jogviszony pedig kizárja a biztatási kár címén történő igényérvényesítést.

A bíróság arra hivatkozott, hogy a kereseti kérelemhez kötöttség nem jelent egyben jogcímhez kötöttséget is, kártérítés jogcímén is vizsgálta az alperes felelősségének megállapításához szükséges konjunktív jogszabályi feltételek fennállását. Megállapította, hogy a felperes csupán állította, hogy az alperes megszegte azt a szerződést, mellyel összefüggésben őt a másodlagos kereseti kérelmében megjelölt összegű kár érte, ezt az állítását azonban a rendelkezésre álló adatok alapján nem lehetett bizonyítotttnak elfogadni.

A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a kereseti kérelmének történő helyt adást, másodlagosan a bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára történő utasítását. Jogszabálysértésként az 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 241. §-a, 379. §-a, 6. §-a és 313. §-a megsértésére hivatkozott. Szerinte a szerződésmódosítás valamennyi feltétele fennállt, a felek tartós jogviszonyában ugyanis csak a szerződéskötést követően állt be az a körülmény, hogy az alperes a villamosok lecseréléséről döntött. Ennek következtében bomlott meg a szerződés egyensúlyának elve, és e körülményváltozás üzleti kockázatát indokolatlan rátelepíteni, figyelemmel arra, hogy a szerződés helyes minősítése mellett ő a termékek legyártásával és raktárba történő leszállításával főkötelezettségét teljes körűen és hibátlanul teljesítette.

Érvelése értelmében a szerződést speciális szállítási szerződésnek kell minősíteni. Előadta, hogy a Ptk. 6. §-ában szabályozott biztatási kár jogintézménye a Ptk. alapelveit tartalmazó bevezető rendelkezései között került elhelyezésre, ebből pedig az következik, hogy irányadó szerződéses jogviszonyok értelmezése során is. Kifogásolta, hogy az alperes nem tett eleget a polgári jogi jogviszonyokban előírt tájékoztatási és együttműködési kötelezettségének, másrészt pedig a megrendelt termék átvételét megtagadta. Arra hivatkozott, hogy e kötelezettségek teljesítése esetén nem érte volna kár. Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság az adásvétel és a letét keverékeként minősítette a felek közötti szerződést. Előadta, hogy amennyiben ez helytálló is lenne, úgy az átvett dolog árát a megrendelő mindenképpen köteles megfizetni.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Kúria a felülvizsgálati eljárás eredményeként megállapította, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból nem jogszabálysértő.

Nem sérti a jogerős ítélet a Ptk. 379. § (1) bekezdését figyelemmel arra, hogy a felek nem szállítási szerződést kötöttek egymással. A szállítási szerződés lényeges eleme, hogy a legyártott termék árát a megrendelő köteles megfizetni, azonban a felek közötti szerződésben ilyen kötelezettségvállalás nincs. 2008. november 18-án készült egy emlékeztető, ami alátámasztja, hogy a felperes szeretne volna elérni, hogy az általa legyártott alkatrészeket az alperes vegye át és az árukat fizesse meg, azonban ebben a tekintetben a felek között megállapodás nem jött létre. Ebből az emlékeztetőből a contrario az is következik, hogy ha ilyen főkötelezettség lett volna a szerződésben az alperes terhére megállapítva, úgy nem lett volna szükséges utóbb ebben a körben - egyébként eredménytelen - tárgyalásokat folytatni a felek között.

Helyesen, a felek közötti szerződést megfelelően értelmezve állapította meg a bíróság, hogy a felek közötti atipikus szerződés rendelkezései alapján nem terhelte az alperest a felperes által gyártott alkatrészek tekintetében átvételi kötelezettség, ezért a teljesítés jogos ok nélküli megtagadása (Ptk. 313. §) nem valósult meg azzal, hogy a raktárban felhalmozott áruk egy részét az alperes nem használta fel és nem fizette ki azok vételárát.

A felek jogvitája elbírálása szempontjából lényeges körülmény, hogy a felperes 2014-es keresetindítását 2010-ben megelőzte egy szerződésmódosítás is. Amennyiben az alperes részéről lett volna megfelelő ügyletkötési akarat a felperes által jelen perben elérni kívánt cél szerződésbe foglalására, úgy a 2010. évi módosítás során e kötelezettségek szerződésbe való beépítésének nem lett volna akadálya. Ezt a szerződésmódosítást a felperes azonban nem tudta elérni, és ezt bíróság útján sem lehet kikényszeríteni.

Helyesen állapította meg a bíróság, hogy a szerződés bírói úton való módosításának jogszabályi előfeltételei nem állnak fenn. A Ptk. 241. §-a kivételes lehetőségként biztosítja, hogy ha a felek tartós jogviszonyában a szerződéskötést követően beállott körülmény folytán a szerződés valamelyik fél lényeges jogos érdekét sérti, úgy a bíróság a megbomlott egyensúlyt méltányossági szempontok szerint állítsa helyre, ezzel beavatkozva a felek magánautonómiájába, a szerződéses szabadság elvébe. E jogintézmény csak igen kivételesen, a jogszabályban írt konjunktív feltételek megléte esetén kerülhet alkalmazásra. E feltételek fennállása a perbeli esetben nem állapítható meg.

A szerződés bírói úton való módosításának a célja csak a tartós jogviszonyokban megbomlott érdekegyensúly jövőre nézve szóló helyreállítása lehet. Mindez azt jelenti, hogy a 2010. évet megelőző időtartamra egy ma már nem is hatályos szerződési rendelkezés bírósági úton történő módosítására dogmatikai okok miatt sem kerülhet sor, ez ugyanis már lezártnak tekinthető jogviszonyok esetében utólagosan jelentené a magánautonómiába való indokolatlan beavatkozást. A szerződés bírói úton való módosítása nem lehet annak eszköze, hogy a felperes egy számára kedvezőtlen szerződést utóbb, közhatalmi eszközökkel megerősítve tegyen számára kevésbé terhessé, azokat az érdekeket, amiket egy szerződés megkötése vagy módosítása során nem sikerült a szerződés tartalmába beemelnie, a bíróság révén érje el.

Téves a felperes Ptk. 6. §-ának megsértésére történő hivatkozása is. A bírói gyakorlat elkülöníti a szerződéskötést megelőző együttműködési kötelezettség megszegése tekintetében fennálló kártérítési felelősséget a Ptk. 6. §-án alapuló biztatási kár vagy más néven utaló magatartásból származó kár megtérítése iránti igényektől. A szerződéses kapcsolaton alapuló jogviszony esetén biztatási kár címén történő igényérvényesítésnek azért nincs helye, mert a kártérítési felelősség dogmatikai alapja ilyenkor a szerződéses jogviszonyon belüli, azaz csak a szerződés megszegésével vagy ahhoz kötődően lehet a felmerült károk megtérítését igényelni. Mindebből következően helytállóan jutott arra a következtetésre a másodfokú bíróság, hogy a felek közötti szerződéses jogviszony eleve kizárja a Ptk. 6. §-a szerinti szubszidiárius jellegű biztatási kár megtérítése iránti igény érvényesítését. Pusztán abból, hogy a biztatási kár szabályai az alapelvi rendelkezések között került elhelyezésre, nem lehet levonni azt a következtetést, hogy a Ptk. 6. §-a mind szerződéses, mind szerződésen kívüli kárfelelősség megalapozására alkalmas jogcím.

A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta. A Pp. 78. § (1) bekezdése szerint kötelezte a felperest az alperes - áfát is magában foglaló ügyvédi munkadíjból álló - felülvizsgálati eljárási költsége megfizetésére.

Budapest, 2016. február 25.

Dr. Bartal Géza s.k. a tanács elnöke, Dr. Simonné Dr. Gombos Katalin s.k. előadó bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró